

---

**MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET 11-12. évfolyam**

---

A mozgóképkultúra és médiaismeret a tantárgyra a 11. és a 12. évfolyamon a helyi tanterv heti egy órakeretet biztosít.

A mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy tevékenységei jelentős szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

A tantárgy fejleszti a tanulás kompetenciáit, mert a tanulási tevékenységei a digitális eszközökkel való egyéni és közösségi tanulási módokat kereszttül megélt élményként jelennek meg. Az internet világának, a digitális eszközöknek, a mozgókép formanyelvének valamint ezek működési mechanizmusainak ismerete más tantárgyak tanulását is nagyban támogatja.

A tantárgy alapvető a kommunikációs kompetenciák fejlesztésében. A nekünk szóló vagy a minket elérő üzenetek nagy részét audiovizuális médiaüzenetek formájában foglazzuk vagy osztjuk meg, ahogy mondandónk egyre nagyobb részét is ilyen formában tesszük közzé. A kommunikáció folyamatában a tanulók nyitottan, érzékenyen és kritikusan viszonyulnak mások véleményéhez, illetve konstruktív párbeszéd folytatására törekednek. Az egyes projektek megvalósításakor a generációk közti párbeszéd is megvalósul, hiszen sokszor a tágabb társas környezet, a család, a felnőtt segítők világa is bevonódik a munkafolyamatokba.

A tantárgy fejleszti a digitális kompetenciákat, mivel a mozgóképi és mediális kommunikáció ma már döntően a digitális környezetben valósul meg. A mozgókép és médiaismeret a digitális eszközhasználati képességeket a társadalmi nyilvánosságban való részvétel, a digitális állampolgárság szempontjából kontextualizálja. A tantárgy fejleszti a logikai, gondolkodási kompetenciákat, ami a problémák azonosításában, a kérdések megfogalmazásában, az összefüggések keresésében és értékelésében, a logikus ok-okozati érvelés alkalmazásában, az egyes folyamatok következményeinek a kiszámításában nyilvánulhat meg.

A tantárgy fejleszti a kollaboratív munkavégzési illetve személyes és társas kapcsolati kompetenciákat a kommunikációs gyakorlatok megoldásában, a csoportos együttműködésben. A közös cél érdekében zajló munka erősíti az érdekérvényesítés és az alkalmazkodás dinamikus egyensúlyában zajló konfliktusmegoldások folyamatát.

A tantárgy sajátosságai miatt nagyban fejleszti a kreativitás, kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciáit, hiszen a tárgy tanulása során a tanuló olyan készségeket sajátít el, amelyek magukban foglalják gondolatok, tapasztalatok és érzések befogadását és kifejezését a művészetek és más kulturális kifejezőmódok széles körében.

A tantárgy személyiségfejlesztésben betöltött szerepe, a digitális és a kommunikációs kompetenciák fejlesztése hozzájárul a munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák fejlesztéséhez is.

A tantárgy tartalmai szoros kapcsolatban állnak a magyar nyelv és irodalom, a történelem, az állampolgári ismeretek, a hon- és népismeret, az etika, a vizuális kultúra, a dráma és színház, valamint a digitális kultúra tantárgyak tartalmaival. A tanulóknak ezen tantárgyak tanulása során szerzett ismereteit, tudását a mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy frissítheti, új összefüggésekbe tudja helyezni. A tanuló előzetes – nem csak az iskolában szerzett – tudását a tantárgy keretei között szükséges rendszerezni, beépíteni a tantárgy tanítási-tanulási folyamatába. Fontos, hogy a tanuló a mozgóképkultúra és médiaismereti órákon világosan lássa, hogy a tantárgy tartalmai az ő médiafogyasztásának fejlesztését, igényességét célozzák és a tudatos médiafogyasztóvá válását segítik elő. A filmpedógia (a filmmel való oktatás) módszerével pedig a tanulók az egyes – nemcsak humán és művészeti - tudományterületek világához is kaphatnak élmény alapú fejlesztést.

A Nemzeti alaptanterv hét célt fogalmaz meg a tantárgy tanulási céljaiként. Mivel a középiskolások a média és az internet világát gyakorlatilag második otthonukként kezelik, ott jelentős mennyiségű időt töltenek el, elsősorban a médiaismereti rész a hangsúlyos. A mai diákok nevelése szempontjából elengedhetetlenül fontos, hogy kialakítsuk a médiatudatosság képességét. A tanulóknak tisztában kell lenniük a média társadalmi és véleményformáló szerepével, biztos,

belsővé tett értékrend alapján kell tudniuk választani annak szövegei, termékei közül, az internet világában magabiztosan és felelősen kell tájékozódniuk, továbbá fel kell hívni a figyelmüket arra is, hogy a digitális világban önreprezentációjuk, saját megjelenésük is a megfelelő értékek mentén, az eszközök értő alkalmazásával történjen, úgy, hogy közben önmagukat, személyiségi jogaikat, identitásukat is biztonságban tudják.

Az audiovizuális médiaszövegek azonban természetesen nem érthetők a mozgókép formanyelvének (természetének, kifejezőeszközeinek) ismerete nélkül. A Nemzeti alaptanterv célként határozza meg – elsősorban a magyar – értékhordozó audiovizuális művek tanulmányozását is.

A Nemzeti alaptanterv a tanulási célokban megfogalmazottakat jelentős részben alkotói eszközökkel kívánja elérni. A mozgóképi és médiaanyagok megfelelő befogadói attitűdjének kialakításához elsősorban a hasonló anyagok aktív előállítását adja meg eszközként, azaz a mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy keretei között számos esetben a tanulók rendelkezésére álló eszközök (pl. okostelefonok) gyakorlati használata módszertani szempontból kifejezetten ajánlott. A Nemzeti alaptanterv a gyakorlati tevékenységek hangsúlyozásával arra ad lehetőséget, hogy a mozgóképi és mediális kommunikáció hatásmechanizmusát a diákok az audiovizuális vagy írott médiaanyagok előállításával ismerjék meg. Így ez a tantárgy a befogadói és az alkotói személyiség fejlesztését is szolgálja, valamint lehetővé teszi, hogy a diákok ne csak passzív befogadói, hanem aktív résztvevői is lehessenek a mediális kommunikációnak.

A kerettanterv mindezen célok megvalósításának idő- és tartalmi keretét adja meg.

**A 11. vagy a 12. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret tantárgy alapóraszám: 34 óra. A 11. és 12. évfolyamokon együttesen 62 óra.**

#### A témakörök áttekintő táblázata:

| <b>Témakör neve</b>                                                                                                                                                                                                                                                | <b>óraszám<br/>11.<br/>évfolyamon</b> | <b>óraszám<br/>12.<br/>évfolyamon</b> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|
| 1. A média fogalma és kifejezőeszközei: műfajok, eszközök, írott és elektronikus sajtó; a hír fogalma, típusai; a hírérték.                                                                                                                                        | 3                                     | 3                                     |
| 2. A tömegkommunikáció fogalma, eszközei: nyilvánosság, hálózati kommunikáció, nonprofit és kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média szerepe; a tömegtájékoztatás eszközei, felelőssége; az online kommunikáció lehetőségei és veszélyei.                | 3                                     | 3                                     |
| 3. Tudatos médiahasználat az egyén és a társadalom szempontjából: szellemi önvédelem, a kereskedelmi célú médiatartalmak kezelése – tudatos fogyasztói magatartás kialakítása; az információbiztonság, a közszféra és a magánszféra a médiában.                    | 2                                     | 2                                     |
| 4. A média társadalmi szerepe, használata: médiaetika, médiaszabályozás, információáramlás irányítása, a véleményformálás lehetőségei, feladatai.                                                                                                                  | 2                                     | 2                                     |
| 5. A mozgóképi közlés mód kifejezőeszközei; szövegépítkezés a hagyományos és az új médiában, képi eszközök a digitalizáció előtt és most; az audiovizuális elemek esztétikai szerepe a művészi alkotásoknál és céljai a kereskedelmi célú tartalomszolgáltatásban. | 6                                     | 4                                     |
| 6. Kultúra és tömegkultúra: hatása az egyénre és a társadalomra; esztétikai minőség és a fogyasztói társadalom                                                                                                                                                     | 8                                     | 6                                     |

|                                                                                                                                                                                             |    |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| kölcsönhatása; jelenségek a médiában és a filmművészetben –<br>sztárok, szerepek, sztereotípiák, életformák; a virtuális valóság.                                                           |    |    |
| 7. A magyar film: alkotók és alkotások; a magyar filmművészet<br>jelentősége és értékei a nemzeti kultúrában; a magyar film<br>korszakai, sajátosságai; jeles magyar rendezők és színészek. | 10 | 8  |
| <b>Összes óraszám:</b>                                                                                                                                                                      | 34 | 28 |

1)

**Témakör:** A média fogalma és kifejezőeszközei: műfajok, eszközök, írott és elektronikus sajtó; a hír fogalma, típusai; a hírérték.

**Javasolt óraszám: 6 óra**

#### Tanulási eredmények:

- a média természetének ismerete, ezáltal értő használata
- a média által közvetített és a média által teremtett valóság szétválasztásának képessége; a reprezentáció fogalmának ismerete
- a fikció és a dokumentum különbségének ismerete
- a hírek jellemzőinek ismerete, a hitelesség kritériumainak ismerete, a hírmédia szövegeinek értő olvasása és képesség hasonló szövegek megalkotására
- a politikai, tudományos és közérdekű hírek, illetve a bulvárhírek közötti különbség ismerete, képesség ezek felismerésére és szétválasztására
- a dezinformáció, az álhírek és az áltudományos cikkek azonosítása, ellenőrzött, hiteles internetes tartalmak használata

#### Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- a média fogalmának értelmezése
- a média és a valóság viszonya problémájának felvetése: a média mint közvetítő közeg dokumentáló, valóságközvetítő lehetőségeinek és szórakoztató természetének vizsgálata, elemzése
- a jellegzetes médiaműfajok ismertetése
- a hír és a hírérték fogalmának értelmezése, a hír szerkezeti felépítésének jellemzői
- a politikai, tudományos, közérdekű hírek és a bulvárhírek közötti különbségek és hasonlóságok vizsgálata

**Fogalmak:** médium, média, tömegmédia, nyomtatott és elektronikus média, reprodukció és ábrázolás, dokumentum, fikció, tömegkommunikáció, nyilvánosság, közvélemény, közérdekűség, hír, hírfolyam;

#### Javasolt tevékenységek:

- „*A média az üzenet*” (Marshall MacLuhan) állítás elemzése, összevetése a média közvetítő csatornaként történő meghatározásával
- a média valóságot közvetítő és valóságot teremtő szerepének és ehhez használt eszközeinek összehasonlítása egy esemény élő közvetítése és egy élő showműsor (pl. tehetségkutató) összehasonlításával
- a média valóság és sztárteremtő képességének elemzése egy tehetségkutató showműsor és/vagy egy valóságshow műfaji sajátosságainak vizsgálatán keresztül
- hírelemzés; a hír szerkezeti felépítése, a narráció, az interjúrésztlet és a képi anyag egymáshoz való viszonyának vizsgálata

- ugyanazon hír összehasonlítása eltérő szerepű és tulajdonú médiainstanzok és médiaszereplők interpretációiban
- egy bulvárhír közvetítési módjának összehasonlítása egy nyomtatott bulvárújságban, egy népszerű weblapon és egy televíziós magazinműsorban
- egy hír nyomon követése a hírfolyamban (felbukkanása, vezető szerepe és eltűnése) egy népszerű internetes újság esetében
- egy-egy hír megírása interneten, rádióban, televízióban közvetíthető formában
- kötött szövegű interjú készítése (pl. okostelefonnal) egy osztálytárral vagy tanárral kétféle feldolgozásban: egy, az adott embert szimpatikusnak, barátságosnak, értelmesnek bemutató verzióban és annak ellenkezőjében (változtatni csak a felvett képen és a szerkesztés során lehet, az elhangzott szövegen nem)

## 2)

**Témakör:** A tömegkommunikáció fogalma, eszközei: nyilvánosság, hálózati kommunikáció, nonprofit és kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média szerepe; a tömegtájékoztatás eszközei, felelőssége; az online kommunikáció lehetőségei és veszélyei.

**Javasolt óraszám: 6 óra**

### Tanulási eredmények:

- a tömegkommunikáció fogalmának ismerete
- a közönségek, közösségek és fogyasztók, a közvélemény, a társadalmi nyilvánosság fogalmának ismerete
- a nonprofit, a kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média fő jellemzőinek, különbségeinek ismerete
- különbségtétel a nézettség és a közönségarány között

### Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- a tömegkommunikáció fogalmának ismertetése
- a közönségek, közösségek és fogyasztók, a közvélemény és a társadalmi nyilvánosság fogalmának vizsgálata
- a médiaszövegek által sugallmazott értelmezési keretek felismerése
- a médianyilvánosság sokszínűsége jelentőségének felismertetése
- a nonprofit, a kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média jellemzőinek megismertetése
- a médiafogyasztás, a nézettség és a közönségarány fogalmának értelmezése

**Fogalmak:** tömegkommunikáció, társadalmi nyilvánosság, közönségek, fogyasztók, közvélemény, nonprofit, kereskedelmi, közszolgálati és közösségi média, nézettség, közönségarány, műsorrend, online kommunikáció;

### Javasolt tevékenységek:

- annak értelmezése, hogy mit jelent az, hogy a tömegkommunikáció a társadalmi nyilvánosság színtere
- a média működése mint az eltérő médiaközönségek számára gyártó gazdasági tevékenység
- annak vizsgálata, értelmezése, hogy pontosan kinek a véleménye a közvélemény
- olyan állítások összegyűjtése, amelyek egyértelműen elfogadottak a közvélemény szerint, de a diákok tudásuk, tapasztalatuk, ismereteik alapján biztosan tudják, hogy alaptalan állítás vagy részgazsagság

- a nonprofit, a kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média jellemzőinek összehasonlítása (előállítók, fogyasztók, szerepük a társadalmi nyilvánosságban)
- internetes kutatómunka annak kiderítésére, hogy melyek voltak az utóbbi hónap legnézettebb televíziós műsorai, milyen magyar nyelvű oldalak érték el a legnagyobb kattintásszámot továbbá annak elemzése, hogy ezek az adatok pontosan mit jelentenek
- a nonprofit, a kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média összehasonlítása a a fogyasztási adatok, műsoraik nézettsége és közönségaránya alapján
- egy kereskedelmi televízió műsorrendjének elemzése a nézettség optimalizálása szempontjából
- annak összehasonlítása, hogy a tömegkommunikáció hagyományos és online médiumai mennyiben élhetnek eltérő lehetőségekkel, ugyanakkor mennyiben élhetnek is vissza ezekkel a lehetőségekkel

### 3)

**Témakör:** Tudatos médiahasználat az egyén és a társadalom szempontjából: szellemi önvédelem, a kereskedelmi célú médiatartalmak kezelése – tudatos fogyasztói magatartás kialakítása; az információbiztonság, a közszféra és a magánszféra a médiában.

**Javasolt óraszám: 4 óra**

#### Tanulási eredmények:

- az online hálózati kommunikáció, s különösen az internet közvetítő közegének, sajátosságainak ismerete
- a döntési, választási képesség fontosságának ismerete az internethasználatban
- a magunkról közölt információ adta lehetőségek és veszélyek ismerete az internethasználatban
- gondoskodik a személyes adatai védelméről az interneten, adatai és digitális identitása védelmében óvintézkedéseket tesz
- a közösségi médiát tudatosan és felelősséggel használja, különös tekintettel a másokat zavaró, bántó vagy kihasználó kommunikációra

#### Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- az internetnek mint sajátos közvetítő közegnek a vizsgálata
- az internet vizsgálata azon szempontok alapján, amennyiben az nem lineáris és aktivitást követel meg a felhasználatól
- az önreprezentáció adta lehetőségek és veszélyek felismerési képességének kialakítása
- az online térhez kapcsolódó függőségek felismerése

**Fogalmak:** internet, közvetítő közeg, bullying, gyűlöletbeszéd, kommunikáció, információ és dezinformáció, képernyőidő, digitális lábnyom;

#### Javasolt tevékenységek:

- az internet és a hagyományos média közvetítő közegének jellemző, fő különbségeinek vizsgálata, az egyirányú és a többirányú közvetítő csatorna összevetése
- annak értelmezése, mit jelent a „klikkelés szabadsága”
- gyakorlati kipróbálása annak, hogy az interneten mennyi információt lehet adott idő alatt fellelni egy sztárral vagy celebbel kapcsolatban és mennyit egy „átlagemberről”
- annak átgondolása, hogy egy adott diákról mennyi és milyen információ érhető el az interneten, a hatások és következmények elemzése
- annak megbeszélése, hogy miért korlátozzák az internethasználatot egyes cégek (munkahelyek) és egyes államok

- annak az állításnak az értelmezése, hogy az interneten senkinek és semminek nem kell szükségszerűen abban a (társadalmi, anyagi, földrajzi stb.) helyzetben lennie amelyben valóságosan létezik (vagyis a virtuális és a fizikailag megtapasztalható közötti különbség hangsúlyozása)
- annak vizsgálata, hogy a diákok egy héten keresztül mennyi időt töltenek média- és internethasználattal és ezt az időt milyen konkrét tevékenységekre fordítják

#### 4)

**Témakör:** A média társadalmi szerepe, használata: médiaetika, médiaszabályozás, információáramlás irányítása, a véleményformálás lehetőségei, feladatai.

**Javasolt óraszám: 4 óra**

#### Tanulási eredmények:

- a média társadalmi szerepeinek, fő funkcióinak ismerete
- a médiaoptimizmus és médiapesszimizmus fogalma, a nagy és a korlátozott hatások elméleteinek megértése
- a média törvényi szabályozása fő jellemzőinek ismerete
- a piac médiaszabályozó képességének ismerete
- a médianyilvánosságban megvalósuló véleményformálás etikájának és formáinak ismerete

#### Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- a média társadalmi szerepeinek, fő funkcióinak megismertetése
- a médiaoptimizmus és médiapesszimizmus szemléletének, a nagy és a korlátozott hatások elméleteinek értelmezése
- annak vizsgálata, hogy mennyiben szabályozza a közönség, azaz a piac és mennyiben a törvényi szabályozás a média működését
- a média önszabályozásának vizsgálata
- a véleménynyilvánítás formáinak és etikájának vizsgálata, az algoritmikusok szerepének felismerése a közösségi médiahasználatban, az algoritmusok hatásainak értelmezése

**Fogalmak:** médiatörvény, filmtörvény, algoritönszabályozás, médiaetika, közösségi médiahasználatot vezérlő algoritmusok, FOMO jelenség blogger, vlogger, YouTuber, influencer, kommentelés, véleménybuborék, visszhangkamara;

#### Javasolt tevékenységek:

- egy választott médiainstítmény és médiaszöveg esetében annak vizsgálata, hogy az mennyiben teljesít információ- és eseményközvetítő (dokumentáló), szórakoztató és véleményformáló (a morális közmegegyezést alakító-módosító) funkciót
- kutatómunka azzal kapcsolatban, hogy mi és hogyan szabályozza a média működését Magyarországon (EU-s és magyar törvényi szabályozás)
- annak vizsgálata, hogy milyen hatást gyakorol a közönség (a követők) egy médiasztárra egy-egy népszerű influencer példáján
- a Facebook önkéntes, etikai alapú önszabályozásának megismerése a *Tisztogatók* c. film (Hans Block – Moritz Rieseewieck, 2018) alapján
- a közösségi hálózatokon zajló tevékenységek kockázatainak megvitatása magyar filmalkotások, illetve a Digitális Jólét Program keretében készült kisfilmekre alapozva
- egy véleménymegosztó nyilatkozattal vagy filmmel kapcsolatos internetes kommentek és bejegyzések vizsgálata etikai szempontból: mennyiben különbözik egy saját blogban, YouTube-



csatornán vagy weblapon megjelentetett vélemény egy másik véleményéhez történő hozzászólástól

5)

**Témakör:** A mozgóképi közlés mód kifejezőeszközei; szövegépítkezés a hagyományos és az új médiában, képi eszközök a digitalizáció előtt és most; az audiovizuális elemek esztétikai szerepe a művészi alkotásoknál és céljai a kereskedelmi célú tartalomszolgáltatásban.

**Javasolt óraszám: 12 óra**

**Tanulási eredmények:**

- a film formanyelvi alapjainak (a filmelbeszélés, a kép- és hangkonstrukció, a szerepjáték, a montázs és digitális effektek) ismerete, alapszintű alkalmazása az audiovizuális kommunikáció során

**Fejlesztési feladatok és ismeretek:**

- a filmelbeszélés dramaturgiai egységeinek ismerete és alkalmazása
- a képkivágás, kameraállás és kameramozgás jelentésmódosító szerepének vizsgálata
- a montázs jelentésteremtő funkciójának megismertetése
- mozgóképi-szövegszerkesztési gyakorlatok
- a digitális képalkotás előnyeinek és hátrányainak áttekintése

**Fogalmak:** montázs, filmelbeszélés, képkivágás, kameraállás, digitális kép;

**Javasolt tevékenységek:**

- a montázs eisensteini meghatározásának (1+1=3) értelmezése filmrészletek felhasználásával
- képsorozat alkotása (pl. okostelefonnal) a montázs eszközét használva
- a képkivágás, kameraállás és a kameramozgás jelentésmódosító szerepének elemzése filmrészletek felhasználásával
- fotók készítése (pl. okostelefonnal) azonos szituációról úgy, hogy a képkivágás, kameraállás és a kameramozgás változtatásával jelentősen eltérőként értelmezze az adott szituációt a nézője
- a filmformanyelvi elemeinek felismertetése magyar rövidfilmek elemzésén keresztül
- ugyanazon fotó változtatása az okostelefon által kínált lehetőségekkel (pl. elszínezés, filterek használata), a kép jelentésmódosulásainak vizsgálata
- botrányosan rossznak és kiemelkedően jónak ítélt (akár saját készítésű, akár internetről gyűjtött) szelfik esztétikai, képalkotói szempontú elemzése
- a diákok által a hétköznapiak során készített fényképek és mozgóképek elemzése funkciójuk alapján (mennyi képet készítenek, milyen szándékkal, mennyiben módosítják azokat az eszközeik segítségével, hol tárolják, mennyiben őrzik meg)
- a montázs, a képkivágás, kameraállások és a kameramozgás használatának elemzése a főszereplő karakterábrázolásának szempontjából a magyar filmtörténet egy remekműve meghatározó jelenete alapján (például a *Szerelem* c. film zárójelenetében (Makk Károly, 1971) a *Szindbád* c. film (Huszárik Zoltán, 1971) „Szindbád vacsorája” jelenetében vagy a *Mephisto* c. film (Szabó István, 1981) „kézfogás az ördöggel” jelenetében)
- a montázs, a képkivágás és a kameraállások használatának elemzése a nézőre tett hatás fokozásának érdekében egy-egy televíziós (show)műsor kiválasztott részletében

6)

**Témakör:** hatása az egyénre és a társadalomra; esztétikai minőség és a fogyasztói társadalom kölcsönhatása; jelenségek a médiában és a filmművészetben – sztárok, szerepek, sztereotípiák, életformák; a virtuális valóság.

**Javasolt óraszám: 14 óra**

**Tanulási eredmények:**

- a civilizáció, a kultúra és a művészet fogalmának árnyaltabb megértése
- a szerzői (magas vagy elit) illetve a műfaji (populáris vagy tömegkultúra) fogalmának ismerete, képesség ezen kulturális beszédmódok felismerésére, jellemzésére
- a giccs jellemzőinek ismerete, felismerési képessége
- képesség a média által generált virtuális valóság felismerésére, jellemzőinek ismerete
- a filmsztár, a médiasztár és a celeb fogalmának ismerete, felismerési és elemzési képessége

**Fejlesztési feladatok és ismeretek:**

- a kultúra fogalmának értelmezése
- a civilizáció, a kultúra és a művészet fogalma közötti különbségek megértése
- a szerzői (magas vagy elit) illetve a műfaji (populáris vagy tömegkultúra) fogalmának vizsgálata
- a fogyasztói társadalmat jellemző jelenségének, a giccsnek a megvitatása a mozgóképkultúrában
- annak vizsgálata, hogyan közvetít a média sztereotípiákat és életformákat
- a média „sztár csináló” szerepének bemutatása
- a sztár, a celeb és az influencer fogalmának elválasztása

**Fogalmak:** kultúra, civilizáció, művészet, magas-vagy elitkultúra, populáris vagy tömegkultúra, archetípus, kultúraközvetítés, szerzői és műfaji, giccs, sztár, celeb; influencer

**Javasolt tevékenységek:**

- az alábbi, 1924-es állítás mai helytállóságának megtárgyalása:  
*„Aki kérkedik, hogy azt adja, amit szerinte a közönség kíván, gyakran önmaga hoz létre fiktív, alacsonyrendű igényeket, hogy aztán azoknak eleget tehessen.”*  
/John Reith, a BBC vezérigazgatója, 1924/
- annak vizsgálata, hogy mennyiben tekinthető a civilizáció és a kultúra azonosnak, és annak elemzése, hogy mi a viszony a kultúra és a művészet fogalmai között
- annak elemzése, hogy ha a média közvetítő közeg, mennyiben közvetít kultúrát, és milyen értelemben vett kultúrát közvetít
- a média kultúraközvetítési gyakorlatának vizsgálata a szappanoperákon, a valóságshow-kon és a televíziós reklámokon keresztül
- a tömegkultúra fogalmának vizsgálata az amerikai blockbusterek (kasszasiker) filmek alapján
- Szerzői (vagy elit) kultúrához sorolható szövegek keresése a médiában és az interneten, ezek megjelenési helyének, idejének, szerepének kapcsán a szerzői kultúra fogalmának ismertetése
- a fogyasztói társadalom, a tömegkultúra és a giccs összefüggésének vizsgálata
- a média által közvetített sztereotípiák és életmódok vizsgálata népszerű sorozatok fő karaktereinek kapcsán
- a sztár, a celeb és az influencer jelenségének vizsgálata egy tehetségkutató show vagy egy YouTube-sztár sikertörténete alapján



- celebgyártás az osztálytársakból: amennyiben az osztály tagjai egy valóságshow szereplői lennének, kiből milyen karaktereket alakítanának ki, hogyan mutatnák őt be a diákok, hogy a nézők számára kellően érdekes, érthető, sztereotipikus és sablonos legyen az adott karakter

7)

**Témakör:** A magyar film: alkotók és alkotások; a magyar filmművészet jelentősége és értékei a nemzeti kultúrában; a magyar film korszakai, sajátosságai; jeles magyar rendezők és színészek.

**Javasolt óraszám: 16 óra**

#### Tanulási eredmények:

- a magyar filmművészet fontosabb alkotóinak ismerete
- a magyar filmtörténet fő korszakainak ismerete
- a szerzői és a közönségfilm fogalmának, fő jellemzőinek ismerete, képes a kettő megkülönböztetésére
- átlátja a szerzői és a közönségfilm változásának folyamatát a magyar filmtörténetben
- ismeri a magyar film és a magyar filmalkotók nemzetközi sikereit, elismertségét
- átlátja a film szerepét és helyét a nemzeti kultúrában

#### Fejlesztési feladatok és ismeretek:

- a magyar filmtörténet fő korszakainak és azok jellemzőinek ismertetése
- a magyar filmtörténet néhány kiemelkedő alkotásának és azok alkotóinak ismertetése
- a szerzői film és a közönségfilm szerepének áttekintése, megítélésének változása a magyar filmgyártás történetében
- a magyar filmek helyének és sikereinek ismertetése a nemzetközi filmgyártásban
- a magyar film helyének és szerepének ismertetése a nemzeti kultúrában

**Fogalmak:** fikció és dokumentum, neorealizmus, modern film, Budapesti iskola, szerzői film, kísérleti film, közönségfilm, történelmi parabola, irodalmi adaptáció, filmszatíra, animációs film;

#### Javasolt tevékenységek:

- a mozi megjelenése Magyarországon: az első itt forgatott kisfilmek megtekintése (pl. Lumière tekercsek); ezek kapcsán a dokumentumfilm mint sajátos filmtípus alapvető ismérveinek megismertetése; különbségek keresése dokumentum és fikció között
- a film technikatörténeti áttekintése, a technikai változások filmnyelvre gyakorolt hatásainak bemutatása, elemzése filmtörténeti példákon keresztül
- a hang mint a film egyik formanyelvi kifejezőeszközének vizsgálata (például az első sikeres magyar hangosfilm, a *Hyppolit, a lakáj* c. film (Székely István, 1931) vagy a *Saul fia* (Nemes Jeles László, 2015) c. film kapcsán)
- a magyar filmalkotók európai elismerésének vizsgálata Jancsó Miklós, Makk Károly, Mészáros Márta, Szabó István vagy Törőcsik Mari cannes-i, Mészáros Márta, Szabó István és Enyedi Ildikó, Tarr Béla berlini sikerei kapcsán
- a magyar filmalkotók, alkotások és az Oscar-díj viszonya: kutatómunka a magyar Oscar-jelöltekkel és a magyar származású Oscar-nyertesekkel kapcsolatban
- a történelmi parabola fogalmának és jellemzőinek megismertetése a *Mephisto* (Szabó István, 1981) vagy a *Szegénylegények* (Jancsó Miklós, 1966) c. film alapján
- a hosszú beállítás (a kameramozgások) mint a film formanyelvi kifejezőeszközének vizsgálata és bemutatása a *Szegénylegények* (Jancsó Miklós, 1966) vagy a *Werckmeister harmóniák* (Tarr Béla, 2000) c. film felhasználásával

- az animációs film műfajának megismertetése *A légy* (Rófusz Ferenc, 1980) vagy a *Macskafogó* (Ternovszky Béla, 1986) c. filmek kapcsán
- a magyar közönségfilm fejlődéstörténetének ismertetése a *Hyppolit, a lakájtól* a Bujtor István és Várkonyi Zoltán által rendezett filmekben át a *Kontroll* (Antal Nimród, 2003), az *Üvegtigris* (Rudolf Péter - Kapitány Iván, 2001) és a *Valami Amerika* (Herendi Gábor, 2002) c. filmekig
- a közönségfilm vizsgálata a legsikeresebb (legnagyobb hazai jegyeladást elérő) magyar filmek kapcsán
- a szerzői film vizsgálata egy rendező, pl. Makk Károly, Jancsó Miklós, Enyedi Ildikó, Tarr Béla, Bódy Gábor, Jeles András, Mundruczó Kornél, Hajdú Szabolcs vagy Pálfi György munkássága kapcsán
- történelmi témák ábrázolásának vizsgálata a magyar filmekben (pl. *Napló apámnak, anyámnak; Megáll az idő, 1945, Saul fia*)
- irodalmi művek filmes adaptációjának vizsgálata a magyar filmekben (pl. *Isten hozta, őrnagy úr!; Hannibál tanár úr; Macskajáték; Szerelem; Witman fiúk, Psyché*)
- a filmszatíra műfajának ismertetése *A tanú* (Bacsó Péter, 1969) c. film kapcsán
- portré készítése magyar filmszínészekről

A fent említett filmekben túl megtekintésre, elemzésre különösen ajánlott művek a magyar filmtörténetből

Meseautó (Gaál Béla, 1934)  
Halálos tavasz (Kalmár László, 1939)  
Ember a havason (Szóts István, 1942)  
Valahol Európában (Radványi Géza, 1947)  
Körhint (Fábri Zoltán, 1955)  
Hannibál tanár úr (Fábri Zoltán, 1956)  
Ház a sziklák alatt (Makk Károly, 1958)  
A tizedes meg a többiek (Keleti Márton, 1965)  
Apa (Szabó István, 1966)  
Csillagosok, katonák (Jancsó Miklós, 1967)  
Tízezer nap (Kósa Ferenc, 1967)  
Feldobott kő (Sára Sándor, 1968)  
Magasiskola (Gaál István, 1970)  
Szerelem (Makk Károly, 1970)  
N.N a halál angyala (Herskó János, 1970)  
Fotográfia (Zolnay Pál, 1972)  
Régi idők focija (Sándor Pál, 1973)  
Sisyphus (Jankovics Marcell, 1974)  
Jutalomutazás (Dárdai István, 1974)  
Amerikai anizs (Bódy Gábor, 1975)  
Az ötödik pecsét (Fábri Zoltán, 1976)  
80 huszár (Sára Sándor, 1978)  
Magyar rapszódia (Jancsó Miklós, 1979)  
A kis Valentino (Jeles András, 1979)  
Családi tűzfészek (Tarr Béla, 1979)  
Megáll az idő (Gothár Péter, 1980)  
Pergőtűz (Sára Sándor, 1982)  
Szirmok, virágok, koszorúk (Lugossy László, 1984)  
Eldorádó (Bereményi Géza, 1988)  
Az én XX. Századom (Enyedi Ildikó, 1989)

Álombrigád (Jeles András, 1989)  
Woyzeck (Szász János, 1994)  
Hagyjállógva Vaszka (Gothár Péter, 1996)  
Hukkle (Pálfi György, 2002)  
Fehér tenyér (Hajdú Szabolcs, 2006)  
Testről és lélekről (Enyedi Ildikó, 2017)